

Bakalářský proseminář I: úvod

- servisní kurs: příprava k samostatné odborné činnosti studentů
- úvod do metodologie historiografického výzkumu
- **základy práce s prameny a odbornou literaturou**
- **archivní výzkum**
- **zásady psaní odborného textu**

Základní etapy historikovy práce

- heuristika (shromažďování literatury a pramenů)
- kritika (analýza pramenů)
- interpretace (jejich výklad)
- syntéza (zpracování)

heuristika (hist.)

- první, přípravná fáze badatelské / odborné práce
- vyhledávání, shromažďování, třídění a hodnocení pramenů a pramenných informací

rešerše (search)

- 1. proces vyhledávání zdrojů/údajů k zadanému předmětu
- 2. soupis vyhledaných zdrojů/údajů k zadanému předmětu

cílem je

- **zjistit, jaké zdroje existují k danému předmětu (problému)**
- **zjistit stav poznání o daném předmětu (problému)**

téma = problém, který řešíme / otázka, na níž hledáme odpověď

předmět = objekt / pole výzkumu

pramen = zdroj

- prameny (typicky archivní prameny)
- literatura (typicky odborná literatura)
- film – audiovizuální dílo

✓ **modelový příklad: kritická reflexe jednoho filmu v médiích**

- Co je předmět, co je téma a co je zdroj?
- Vyhledání zdrojů.
- Soupis zdrojů.

základní úkoly

- **definice tématu:** čím se zabýváme a proč, jakou si klademe otázku
- **definice předmětu:** na jakém poli / materiálu budeme téma zkoumat
- **definice a vyhledání zdrojů:** co, kde a jak hledat
- **zpracování zdrojů :** jak zpracovat vyhledané údaje/informace

téma a předmět

- konkrétní vymezení předmětu včetně časového, místního a problémového určení
- zdroje – jejich rozsah, obsah a dostupnost (materiální, jazyková)
- formát práce – její rozsah, forma, druh a účel

rešerše (search)

- vyhledávání a soupis údajů/informací k zadanému předmětu
 - **bibliografická rešerše** (= bibliografický soupis zdrojů – dokumentů, textů; r. dokumentační, dokumentografická) – bibliografický záznam
 - **faktografická rešerše** (= souhrn faktografických údajů / informací) – popis obsahu zdroje

druhy rešerší

- retrospektivní (jednorázové vyhledávání údajů k danému předmětu za dané časové období v minulosti)
- průběžná (opakované použití stejně formulovaného dotazu – rešeršní strategie; používá se pro pravidelné sledování novinek určitého oboru nebo tématu)
- úplná, výběrová, orientační

Zdroje

- **1. literatura**
 - Literaturou se míní **zejména sekundární zdroje**, tj. především **odborné knihy a články**, které **nevznikaly v přímém spojení** se zkoumaným problémem a ve stejném kontextu (tím se liší od publikovaných pramenů).
- **2. prameny**
 - Prameny se míní zejména **primární zdroje**, tj. především archivní dokumenty **přímo spjaté** s předmětem, dobou a kontextem zkoumaného problému.
 - ✓ cenzurní karta
 - Prameny se dále člení do dvou základních kategorií:
- **2.1. archivní prameny:** dokumenty z veřejných archivů, dále nepublikované či veřejně nepřístupné zdroje (osobní rozhovor, korespondence, materiály ze soukromé sbírky, apod.). Podle potřeby se člení do dílčích kategorií:
 - **archivy a archivní fondy** (míněny veřejné oficiální archivy) - NFA
 - **soukromé sbírky**
- **2.2. publikované prameny:** prameny zveřejněné v kritických edicích v odborných časopisech či knihách, fotografie, umělecké texty, zákony, statistiky, technické příručky, dobový periodický tisk a za určitých okolností i jednotlivé články v novinách a odborných časopisech (používáme-li je jako součást zkoumaného vzorku, a nikoli jako sekundární literaturu), a dále zdroje obecně informativní - bibliografické či filmografické databáze. Podle potřeby se člení do dílčích kategorií:
 - **edice**
 - **periodika**
 - **databáze**, ad.
- **3. filmy a další audiovizuální díla**
 - kinematografické filmy (archivní, distribuční)
 - televizní filmy
 - dokumentární filmy

historický pramen

- stopy, výsledky lidské činnosti (společnosti), které slouží k poznání a ověřování historických faktů, resp. k **rekonstrukci historických procesů**

historický / archivní pramen (dokument)::

- pramen listinné / písemné povahy (scénáře, účetní a úřední doklady, cenzurní spisy ad.)
- pramen věcné / hmotné povahy (fotografie, plakáty, ceny, kostýmy, stavby)
- pramen filmový / audiovizuální (AV záznamy na různých nosičích)
- pramen orální (cílený strukturovaný rozhovor badatele s narátorem / pamětníkem)

tradiční členění historických pramenů podle formálních znaků

- prameny písemné
- prameny nepsané (hmotné, obrazové, orální)
 - **písemné** (literární, institucionální, osobní): literatura (knižní, časopisecká), scénáře, produkční dokumenty a reklamní materiály, osobní prameny – paměti, deníky, pracovní zápisníky, korespondence ap.
 - **audiovizuální**: film, film o filmu, dokument o režisérovi, tematický stříhový dokument
 - **obrazové**: fotografie
 - **zvukové**: hudební (zvukové) nahrávky
 - **orální**: rozhovory

Vztah téma – pramen: téma podmiňuje prameny a prameny podmiňují téma.

Kde se zdroje nacházejí

- **archivní instituce (prameny)**
 - NFA = Národní filmový archiv
 - APF ČT = Archiv programových fondů České televize
 - SBS = archiv/sbírka Barrandov Studio
 - NA = Národní archiv (dříve SÚA = Státní ústřední archiv)
 - SOA = Státní oblastní archiv
 - SOkA = Státní okresní archiv
 - MZA = Moravský zemský archiv (Brno)
 - AMB = Archiv města Brna
 - AMV = Archiv ministerstva vnitra, AMZV = Archiv ministerstva zahraničních věcí
 - ABS = Archiv bezpečnostních složek (součást ÚSTR)
 - podnikové archivy
 - soukromé sbírky

- **knihovny (literatura)**
 - knihovna NFA
 - MZK
 - FF MU
 - NK

- **Filmotéky (filmy, AV díla)**
 - NFA – Filmotéka (filmy vyrobené do r. 1964)
 - Bontonfilm (filmy 1965-1990)
 - Filmotéky produkčních a distribučních společností

zdroje zdrojů – databáze, katalogy, slovníky

- sekundární zdroj, který referuje o existenci primárního zdroje
- tištěné / elektronické (hled. média, mat. povahy)
- všeobecné / speciální (hled. rozsahu a účelu)
- bibliografické / filmografické (hled. obsahu)

elektronické databáze: biblio/filmografické, plnotextové

- bibliografické knihovní databáze (všeobecné a specializované/oborové)
 - <http://www.nkp.cz/>
 - <http://www.mzk.cz/>
 - <http://knihovna.phil.muni.cz/>
 - www.nfa.cz (on-line katalog, článková bibliografie)
- Filmografické zdroje
 - *Filmový přehled* (měsíčník; od ledna 2013 jen v el. verzi), dostupný v knihovně NFA a v knihovně FAV
 - <http://www.nfa.cz/filmovy-prehled2.html>
- Filmografické / filmograficko-bibliografické databáze
 - **Český hraný film** (I-VI, 1898-1993, VI. 2010)
 - <http://web.nfa.cz/CeskyHranyFilm/cz/obsah/index.html> (pouze filmografické údaje a anotace)
 - www.imdb.com
- plnotextové databáze
 - <http://kramerius.nfa.cz:8081/kramerius/Welcome.do>
(Kramerius - Digitální knihovna NFA, dálkový přístup pro registrované čtenáře knihovny NFA)

- klíčové databáze (filmografie/bibliografie, abstrakty/plné texty)
 - <http://www.nfa.cz/>
 - <http://arl.nfa.cz:8080/i2/i2.entry.cls?ictx=nfa&language=2>
(knihovna NFA – **on-line katalog**)
 - <http://kramerius.nfa.cz:8081/kramerius/Welcome.do>
(Kramerius - **Digitální knihovna NFA**, dálkový přístup pro registrované čtenáře knihovny NFA)
 - <http://web.nfa.cz/CeskyHranyFilm/cz/obsah/index.html>
(**Český hraný film** – pouze filmografické údaje a anotace)
 - <http://library.muni.cz/ezdroje/> (v rámci sítě MU, dálkový přístup)
 - <http://www.phil.muni.cz/wufv/home/Links> (v rámci sítě MU)
 - http://www.slideshare.net/rs_knihovnaffmu/prvodce-databzemi-pro-studenty-stavu-filmu-a-audiovizuln-kultury (**průvodce**)
 - [Film Index Online - soubor databází \(AFIC, FIAF, FII-BFI\)](#)
 - [Film & Television Literature Index with Full Text](#) (EBSCO)